

Fæstegodser før efter den 1ste Januar 1874. Derjom hans Forslag vedtages, vil Loven, selv om hans Majestæt Kongen vil give den sin Underskrift, og den bliver til Lov i disse Dage, dog ikke komme til Anvendelse paa noget Sted i Landet før den 1ste Januar 1874, og altsaa skydes dens Anvendelse ud i 3 fulde Aar for alle Landets Godser. Naar nemlig en Godsbefidder indtil den 1ste Januar 1874 skal kunne anmeldte, at han er villig til at afhænde til Selvetendom efter en vis Salgsplan, giver man ham nødvendigvis Frihed til at staae udenfor Loven indtil det Tidspunkt, inden hvilket han skal anmeldte, om han vil benytte Forslaget eller ikke. Der vilde ingen Forstand være i — og det kan den ærede Forslagsstiller heller ikke mene — at man strax skulde sætte Loven i Værk, og derefter give vedkommende Godseier Betænkningstid til 1ste Januar 1874, med Hensyn til hvorvidt han vilde gjøre et Forsøg paa at komme bort fra Loven eller ikke. Naar dernæst 1ste Januar 1874 kommer, og Godseierne have anmeldt, at de ere villige til at gaae denne Vej, vil jeg spørge, hvad Tid der skal indrømmes dem til at faae Salgsplanen færdig? Jeg seer ikke, at der staaer Noget derom i Forslaget, men selv om man vil forklare det saaledes, at Godseieren, med det Samme han gjør Anmeldelsen, tillige skal fremlægge Salgsplanen, er det dog naturligt, at der mindst vil hengaae et Aarstid med Prøvelsen af denne Salgsplan. Tanken er jo, at vedkommende Commission deels skal undersøge Sagen hjemme hos sig selv i samlede Møder og deels skal rejse ud paa Godserne for at see de enkelte Steder; men man kan ikke gaae ud fra, at Commissionen kan anvende hele sin Tid hertil, da den vil komme til at bestaae af Mænd i andre Stillinger, og som Følge heraf vil der mindst hengaae et Aar med Prøvelsen af disse Salgsplaner. Saaledes ville alle Landets Godseiere i 3 Aar være frie for Loven, og den Godseier, som til den bestemte Tid har en Salgsplan, vil selv om den ikke bliver godkjendt, herigjennem kunde flyde Lovens Anvendelse paa ham et Aar længere ud. Allerede dette viser, hvor upraktisk dette Forslags Anvendelse vilde være; men dernæst skal

jeg bemærke, at dette Forslag — jeg haaber, at den ærede Forslagsstiller ikke vil tage mig det ilde op, at jeg ganske aabent og oprigtigt udtaler mig derom — er affattet saaledes, at det ikke paa nogen Maade vilde være let for de allerfleste Fæstere at læse sig til Meningen deraf. Det er vistnok gaaet mange af de ærede Medlemmer, som det er gaaet mig, idet jeg har haft overordentlig megen Møje med at studere mig igjennem det. Det er skrevet i et Sprog, som maaskee er tydeligt og klart for Jurister, men jeg troer, at Rægsfolk, der ikke ere Jurister, ville have særdeles megen Vanffelighed med at udgrunde Meningen af disse Paragræffer. Saameget tør jeg som sagt ialtfald påstaae, at den største Deel af Landets Fæstere, for hvem disse Bestemmelser skulde komme til Anvendelse, paa ingen Maade vilde kunne danne sig en fuldstændig Mening om, hvad der siges i disse Paragræffer. Disse almindelige Betragtninger gjælde omtrent det hele Forslag. — Disse Salgsplaner skulle dernæst bedømmes af Commissioner paa 5 Medlemmer, af hvilke Regjeringen skal vælge Formanden, medens hver af Parterne skal vælge 2 Mænd, men Valget af dem er bundet til en vis Kreds af Mænd. Den ærede Forslagsstiller vil maaskee sige mig, at, dersom Valgene vare fuldkommen frie, maatte man gaae ud fra, at Commissionen ikke blev enig, thi begge Parter valg vilde da falde paa yderstgaaende Mænd til begge Sider, og deri vil jeg give det ærede Medlem Ret, men dette viser, at det hele Forhold er vanffeligt. Naar man vil undgaae den ene Yderlighed, som vilde fremkomme ved, at der foretages frie Valg, plumper man ind i en anden Yderlighed, nemlig den, at begge Parter ere bundne til en vis Kreds af Mænd, til hvilke den ene Part maaskee kan have Vanffelighed ved at have fuldkommen Tillid. Jeg siger ikke, at de Vedkommende ikke blandt disse Mænd kunne finde Mænd, som de kunde have Tillid til, men at de ikke kunne finde Mænd, som de have Tillid til. Dette kan paa flere Steder blive vanffeligt for den ene Parts Vedkommende, men for den anden Part vil det aldrig blive vanffeligt, thi han vil altid i denne Kreds kunne finde Mænd, som han